

Maksukiellon lähettäminen

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Helsingin ulosottoviraston kihlakunnanulosottomiehen x menettelyä palkan ulosmittauksessa.

Kantelun mukaan ulosottovirasto oli jälleen lähettänyt palkan ulosmittauspäätöksen täysin ulkopuoliselle taholle eli A Oy:lle. Kantelija oli myynyt yhtiölle avainkoneen ja maksu siitä oli tullut kantelijan tilille. Kantelija totesi, että hän oli aikaisemmin kirjoittanut täysin samanlaisesta menettelystä asiassa EOAK/1994/2016 ja että oikeusasiamies oli katsonut asiassa menetellyn väärin.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin Helsingin ulosottoviraston kihlakunnanulosottomiehen x:n selvitys sekä kihlakunnanvouti y:n ja johtavan kihlakunnanvoudin lausunnot (ohessa).

3 RATKAISU

3.1 Selvitys tapahtumista

Kihlakunnanulosottomies x:n selvityksen mukaan kantelijalle on tehty palkan ulosmittaus 3.10.2019. Ulosmittaus on tehty ulosoton selvitettyä kantelijan pankkitilin tilitapahtumista, että hän on saanut rahaa A Oy:ltä. Ulosoton saamissa tilitapahtumissa ei näy tapahtumien viestikenttää. Kantelijan pankkitilin tilitapahtumista ei ollut selvinnyt muita tulonlähteitä, joilla kantelija tulisi toimeen, joten tullut rahasumma on oletettu palkaksi, kun kyseessä on ollut työnantajana toimiva yritys.

X:n mukaan velalliselle on lähetetty ennakoilmoitus ulosmittauksesta 23.9.2019. Velallinen ei ole ottanut yhteyttä ennakoilmoituksen saatuaan. Maksukielto on näin ollen lähetetty kyseiseen yritykseen. Ulosmittaus on peruttu heti, kun ulosotto on saanut yritykseltä tiedon, että velallinen ei työskentele siellä.

Kihlakunnanvouti y on lausunnossaan esittänyt muun muassa, että toistuvaistulon ulosmittauksessa tulee aina annettavaksi ulosmittauksen ennakoilmoitus, jotta velallinen saa tuoda esiin ulosmittaukseen vaikuttavia seikkoja ennen kuin ulosottomies antaa maksukiellon. Mikäli velallinen olisi ottanut ennakoilmoituksen saatuaan yhteyttä ulosottomieheen, virhe olisi voitu korjata ennen kuin ulosottomies antoi maksukiellon A Oy:lle.

Lausunnon mukaan kihlakunnanulosottomies x on toimittanut palkan ulosmittauksen pankkitilin tilitapahtumien perusteella. Ulosottomenettelyssä on varsin tavallista, että ulosottomies saa tiedon velallisen palkkatuloista velallisen pankkitiliä koskevista tilitapahtumista. Nämä tiedot ovat reaaliaikaisia verrattuna esimerkiksi edellisen vuoden verotustietoihin tai Eläketurvakeskuksen tietoihin, jotka ovat saatavissa kerran vuodessa. Ulosoton tietojärjestelmän pankkitilitiedoissa ei

näy maksun viestitietoja ja siten maksun peruste ei ilmene tilitapahtumista. Yleensä tilitapahtumiin perustuvaa olettaa työsuhteesta tukee maksun määrä, säännöllisyys ja toistuvuus.

Edelleen lausunnossa kerrotun mukaan vastaavassa tilanteessa annetun eduskunnan apulais-oikeusasiamiehen ratkaisun EOAK/1994/2016 johdosta kihlakunnanulosottomiehiä on kehoitettu kiinnittämään huomiota menettelyyn palkan ulosmittauksessa erityisesti tilanteissa, joissa pankkitilin tilitapahtumien perusteella maksajan suoritukset eivät ole säännöllisiä ja toistuvia.

Lausuntonaan johtava kihlakunnanvouti viittaa kihlakunnanvouti y:n asiassa antamaan lausuntoon.

3.2 Oikeusohjeita

Suomen perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti.

Ulosottokaaren (UK) 1 luvun 19 §:n mukaan ulosottomiehen tulee toimia virkatehtävissään asianmukaisesti ja puolueettomasti. Täytäntöönpanotehtävät tulee suorittaa joutuisasti, tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti aiheuttamatta vastaajalle tai sivulliselle suurempaa haittaa kuin täytäntöönpanon tarkoitus vaatii. Ulosottomiehen tulee edistää vastaajan omatoimisuutta ja asiansaisten välistä sovinnollisuutta ulosottoasiassa sopivalla tavalla.

UK 3 luvun 31 §:n 1 momentin mukaan ulosottomiehen on hankittava viran puolesta päätöksen tekemistä varten ulosottomenettelyssä kohtuudella saatavissa olevaa selvitystä asian edellyttämässä laajuudessa.

UK 3 luvun 48 §:n 1 momentin mukaan ulosottomiehen tulee olosuhteiden edellyttämässä laajuudessa etsiä velalliselle kuuluvaa omaisuutta suorituksen saamiseksi hakijalle. Säännöksen 2 momentin mukaan omaisuuden etsimistä ja vastaajan olinpaikan selvittämistä koskevista vähimmäistoimista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Perusselvityksestä säädetään ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen 4 §:ssä ja jatkoselvityksestä asetuksen 5 §:ssä.

Asetuksen 4 §:n 1 momentin mukaan ulosottihakemuksen saavuttua paikalliselle ulosottoviranomaiselle selvitetään ulosottorekisterissä olevat vastaajaa koskevat tiedot. Säännöksen 2 momentin mukaan, jos ulosottorekisterissä ei ole vastaajaa koskevia tietoja tai ne eivät ole ajan tasalla, ulosoton tietojärjestelmässä olevan teknisen käyttöyhteyden avulla selvitetään väestötietojärjestelmään sekä veroviranomaisten, työvoimaviranomaisten, Kansaneläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen tietojärjestelmiin merkityt vastaajan olinpaikkaa ja omaisuutta koskevat tiedot.

Asetuksen 5 §:n 1 momentin mukaan edellä 4 §:ssä tarkoitetussa perusselvityksessä saatujen tietojen perusteella vastaajan olinpaikan ja omaisuuden etsintää jatketaan, jos siihen on olosuhteet huomioon ottaen aiheutta. Vastaajan olinpaikan selvittämistä ja omaisuuden etsintää jatketaan osoite- ja puhelintietojen selvittämällä, yhteydenotolla, tapaamisella, ulosotto selvityksellä sekä muihin kuin 4 §:ssä tarkoitettuihin tietojärjestelmiin merkittyjen tietojen etsimisellä sekä muilla tiedusteluilla ja selvityksillä.

UK 4 luvun 27 §:n 2 momentin mukaan saatavan ja muun oikeuden ulosmittaus tulee voimaan suoritusvelvolliseen nähden silloin, kun hän on saanut tiedoksi kirjallisen kiellon suorittaa saatavaa tai täyttää velvoitetta muulle kuin ulosottomiehelle (maksukielto).

3.3 Arviointi

Kantelussa viitatussa ja myös kihlakunnanvouti y:n lausunnossa esiin tuodussa apulaisoikeusasiamiehen sijaisena 10.4.2017 ratkaisemassani asiassa EOAK/1994/2016 oli kysymys siitä, että kihlakunnanulosottomies x oli tehnyt kantelijan asiassa palkan ulosmittauksen, jossa palkanmaksajaksi oli merkitty B-niminen yritys. Palkan ulosmittauksesta yritykselle oli lähetetty maksukielto. Kantelija ei kuitenkaan ollut ollut työsuhteessa yritykseen, eikä siten ollut saanut yritykseltä palkkaa tai muutakaan palkkaan rinnastettavaa tuloa. Summa, jonka yritys oli maksanut kantelijan tilille, oli ollut irtaimen esineen kauppahinnan maksu. Palkan ulosmittaus oli tehty pankkitilitietojen perusteella. Asiassa antamassani päätöksessä esitin muun muassa seuraavaa.

”Totean, että ulosoton yleisiin periaatteisiin kuuluu virallistoimintoisuus. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että ulosottomiehellä on oikeus ja myös velvollisuus ottaa seikkoja laajasti viran puolesta huomioon ja hankkia niiden selvittämiseksi tarpeellista aineistoa. Ulosottomiehen on esimerkiksi hankittava viran puolesta päätöksensä tekemistä varten ulosottomenettelyssä kohtuudella saatavissa olevaa selvitystä asian edellyttämässä laajuudessa (ks. HE 216/2001 vp ja Tuula Linna – Tatu Leppänen: Ulosotto-oikeus I, 2014, s. 49–53.)

Ulosoton asianmukaisuuden vaatimus ja sen taustalla oleva perustuslain 21 §:n säännös oikeusturvasta puolestaan edellyttävät, että ulosottomies toimii virkatehtävässään asianmukaisesti. Oikeuskirjallisuudessa ulosottomenettelyn asianmukaisuuden on todettu turvaavan menettelyn varmuutta eli lopputuloksen oikeellisuutta (em. teos s. 38).

Mielestäni ulosoton asianmukaisuusvaatimus olisi edellyttänyt, että pankkitilitiedoista ilmenneen maksun peruste tai kantelijan oletettu työsuhde edellä mainittuun yhtiöön olisi tarkemmin selvitetty, ennen kuin palkan ulosmittauksesta olisi voinut tehdä päätöstä ja yhtiölle lähettää siitä maksukieltoa. Näin ollen katson, ettei kihlakunnanulosottomies [nimi] ole menetellyt asiassa ulosoton asianmukaisuuden vaatimuksen mukaisesti.”

Nyt kysymyksessä olevassa tapauksessa kihlakunnanulosottomies x on 3.10.2019 tehnyt palkan ulosmittauksesta päätöksen, jossa palkanmaksajaksi on merkitty A Oy -niminen yritys. Palkan ulosmittauksesta yritykselle on lähetetty maksukielto. Kantelija ei ole ollut työsuhteessa yritykseen, eikä siten ollut saanut yritykseltä palkkaa tai muutakaan palkkaan rinnastettavaa tuloa. Summa, jonka yritys on maksanut kantelijan tilille, on ollut irtaimen esineen kauppahinnan maksu. Saamani selvityksen perusteella palkan ulosmittaus on tehty pankkitilitietojen perusteella. Kihlakunnanulosottomies x on olettanut tilille tulleen rahasumman olevan palkkaa, kun kantelijan pankkitilin tilitapahtumista ei ollut selvinnyt muita tulonlähteitä, joilla kantelija tulisi toimeen. Lisäksi x on tuonut esiin, että kyseessä on ollut työnantajana toimiva yritys.

Totean, että asiassa kysymys on varsin samanlaisesta tilanteesta, kuin asiassa EOAK/1994/2016. Kihlakunnanvouti y:n lausunnon mukaan tuossa asiassa annetun ratkaisun johdosta kihlakunnanulosottomiehiä on kehoitettu kiinnittämään huomiota menettelyyn palkan ulosmittauksessa erityisesti tilanteissa, joissa pankkitilin tilitapahtumien perusteella maksajan suoritukset eivät ole säännöllisiä ja toistuvia. Selvityksen perusteella tässä tapauksessa ei ole ollut kysymys säännöllisistä tai toistuvista suorituksista, vaan yritykseltä kantelijan pankkitilille tulleesta yksittäisestä maksusta.

Mielestäni nyt kysymyksessä olevaa asiaa on arvioitava vastaavasti kuin mitä olen edellä viitatussa asiassa EOAK/1994/2016 tehnyt. Ottaen huomioon erityisesti ulosoton virallistoimintoisuus, arviointiin ei vaikuta se, että kantelijalla olisi ulosoton ennakoilmoituksen perusteella ollut mahdollisuus olla yhteydessä ulosottoon kysymyksessä olevan pankkitililleen tulleen maksun

selvittämiseksi. Katson, ettei kihlakunnanulosottomies x:n menettely asian selvittämisessä ole täyttänyt ulosoton asianmukaisuuden vaatimusta.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsityksen kihlakunnanulosottomies x:n tietoon. Samalla kiinnitän hänen huomiotaan tarkkuuteen velallisen pankkitilillä olevien varojen luonteen selvittämisessä ennen niiden arviointia velallisen palkkatuloksi.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni x:lle.

Lisäksi lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni tiedoksi Helsingin ulosottoviraston johtavalle kihlakunnanvoudille.